

Jan Erik Ingebrigtsen

Salaby – allemannsretten

Evaluering av et nettbasert undervisningsopplegg
Friluftslivets år 2015



Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	5
1. Innledning	7
2. Bakgrunn for «Salaby – allemannretten»	8
3. Evaluering av nettbaserte undervisningsopplegg	10
4. Metode.....	11
5. Bruk av «Salaby – allemannretten»	12
5.1 Markedsføring.....	12
5.2 Bruksanalyse av nettportalen	13
5.3. Brukerstemmer.....	17
6. Drøfting.....	18
Referanser	20
Intervjuguide – Salaby Friluftslivets år 2015 - lærerversjon	21

Sammendrag

Friluftslivets år 2015 (FÅ15) er en del av en nasjonal strategi for å bidra til et aktivt friluftsliv. Friluftslivets år har tidligere blitt arrangert i 1993 og i 2005. Norsk Friluftsliv har ansvar for planlegging, daglig ledelse og gjennomføring av Friluftslivets år 2015.

En har som målsetting at FÅ15 skal gi varige resultater i form av økt deltakelse i friluftsliv i alle deler av befolkningen, og være med på å gi friluftsliv økt oppmerksomhet. Året skal gi økt bevissthet om friluftslivets positive effekter knyttet til folkehelse. Året skal videre øke bevisstheten om allemannsretten og de svært gode mulighetene som alle i Norge har til å utøve friluftsliv. Prioriterte målgrupper er barn, unge og barnefamilier. Samtidig er det et mål å nå hele befolkningen.

I forbindelse med FÅ15 ble det utviklet et nettbasert undervisningsopplegg – «Salaby – allemannsretten». Dette ble utviklet i samarbeid med Gyldendal, i deres etablerte plattform «Salaby». «Salaby – allemannsretten» er tilrettelagt for elever i barne- og ungdomsskolen (1. – 10. trinn), og det er et åpent og gratis undervisningstilbud. Opplegget er tverrfaglig tilbud som inneholder filmer, musikk og spill, lesetekster, tips til uteaktiviteter og tester.

Fra 9. september 2015 til 16. desember 2016 var det til sammen 9376 brukere av «Salaby – allemannsretten». En bruker er i denne sammenheng en datamaskin, nettbrett eller mobiltelefon. Det betyr at en bruker kan være flere personer, ved at de arbeider sammen, eller etter hverandre på samme maskin. Brukerne har til sammen omtrent 22000 økter. Den gjennomsnittlige økta var på 7,2 sider og varte i 6 minutter og 45 sekunder. Totalt er det 158 457 sidehenvisninger og den samlede tiden er nesten 2500 timer. Sidene har vært rimelig jevnt besøkt gjennom hele høsten, med mest aktivitet i skoletiden. Intervjuene tyder på at Salaby generelt, og «Salaby – allemannsretten» spesielt, i hovedsak brukes av enkeltpersoner, eller med to personer sammen (to elever, eller elev og en voksen). Det er vanskelig å anslå hvor mange elever som har besøkt «Salaby – allemannsretten», men det er rimelig å anta at det kan være mellom 10 000 og 20 000 personer. Dette er mange elever, selv om det er en liten andel av de drøye 620 000 elevene i grunnskolen. Bruken av undervisningsopplegget er rimelig jevnt fordelt utover landet, og besøkstid og antall sider er relativt likt i de ulike fylkene.

Omtrent 98 % av øktene i «Salaby – allemannsretten» ble gjennomført i Norge. Samtidig er det viktig å merke seg at det er brukere fra 60 land, hvorav brukerne i 24 land har lengre øktvarighet enn i Norge. I fire land er øktvarigheten på rundt 30 minutter.

Noen skoleledere og lærere, ved skoler som har Salaby-lisens, har blitt intervjuet om sin kjennskap til, og bruk av «Salaby – allemannsretten». De fleste var ikke klar over at undervisningsopplegget eksisterte, og at opplegget var gratis. I utvalget var det en lærer som hadde benyttet «Salaby – allemannsretten». To lærere som ikke hadde benyttet opplegget, har i etterkant vurdert opplegget. Læreren som hadde benyttet opplegget hadde meget positive erfaringer, og mente at dette var et meget godt fagligpedagogisk opplegg som ga elevene både «teoretisk» og praktisk kunnskap. De to lærerne som vurderte opplegget, uten at de har fått prøvd de tut med elevene, var også meget positive. «Salaby – allemannsretten» oppleves som meget godt tilrettelagt for elevenes bruk. Lærerne ønske noe mer fokus på hvordan lærere kunne benytte opplegget i undervisningen.

Salaby er et undervisningsopplegg som primært henvender seg til barnehage og skoleelever på 1. – 7. trinn. Dette kan gi begrensninger når en ønsker å nå elever på ungdomstrinnet, og lærere for ungdomsskoleelever. Allemannsretten kom som et tillegg i Salaby, og ble gjennom høsten ikke fullstendig integrert i Salaby. Salaby er organisert i undervisningsfag, noe som bidrar til at “Salaby – allemannsretten” havner «litt på siden».

Denne evalueringen konkluderer med at «Salaby – allemannsretten» er et godt tilrettelagt undervisningsopplegg for elever. Det er relevant for elevene og den tekniske kvaliteten er god. Den tiden brukerne er inne på siden, antall sider de besøker, den lave andelen med førstgangsbesøk, samt tilbakemeldinger fra elever til lærer, indikerer at «Salaby – allemannsretten» er godt tilrettelagt for elever. Undervisningsportalen er ikke like vellykket når det gjelder synlighet, tilrettelegging for lærere og forankring i skolene. Dette gjelder særlig i forhold til ungdomstrinnet.

Det arbeidet som er nedlagt i utvikling av undervisningsopplegget bør også benyttes etter friluftsårets slutt. En bør legge vekt på å informere om, og gjøre opplegget lett tilgjengelig for skoleiere, skoleleder og lærere i grunnskolen. Undervisningsopplegget kan, og bør, benyttes etter at Friluftslivets år 2015 er avsluttet.

1. Innledning

I denne rapporten evalueres bruken av det nettbaserte undervisningsopplegget «Salaby – allemannsretten». Målgruppen er elever i barne- og ungdomsskolen (1. – 10. klasse). Evalueringen er gjort på oppdrag fra Norsk Friluftsliv, som har ansvar for planlegging, daglig ledelse og gjennomføring av Friluftslivets år 2015 – en nasjonal markering av norsk friluftsliv.

Det nettbaserte undervisningsopplegget kan ha flere funksjoner. For det første, kan det i seg selv bidra til å synliggjøre, og øke oppmerksomheten mot friluftsliv. Dernest kan det bidra til økt kunnskap om, og forståelse for friluftsliv. For det tredje, kan undervisningsopplegget påvirke atferd.

Det er krevende å evaluere i hvilken grad «Salaby – allemannsretten» påvirker elevenes holdninger og atferd. Det nettbaserte undervisningsopplegget er ikke det eneste som påvirker målgruppen. Elevene får enormt mange impulser, på skolen, gjennom media og i møtet med andre mennesker. Elevene er selvstendige individer, som sorterer, fortolker og bearbeider alle de inntrykk de får gjennom oppveksten. Av den grunn blir det tilnærmet umulig å «måle» hvor sterk påvirkningen har vært fra en kilde. Avstanden fra å lese om friluftsliv, gjerne innendørs ved en datamaskin/lese Brett, til å være aktive ute i fri luft kan være lang. Avstanden fra skjermen til aktivt friluftsliv vil være avhengig av vær og føre, avstander, sosiale relasjoner, og mange andre forhold.

Evalueringen av «Salaby – allemannsretten» bygger i hovedsak på bruk av bruk nettstedet fra 9. september 2015 og fram til 16. februar 2016. Det er også gjennomført intervju med noen skoleledere og lærere om bruk av undervisningsopplegget. Det er også gjennomført en enkel analyse av i hvilken grad bruk av nettstedet har blitt påvirket av markedsføringstiltak.

Bruk av Salaby er lisensbasert, men 200 000 abonnenter på 1. – 7. trinn. Dette antallet er nesten halvparten av alle elever i denne aldersgruppen. Disse tallene viser at Salaby er utbredt i den norske skolen. «Salaby – allemannsretten» er gratis for alle. Det betyr at de 623 755 elevene ved de 2 867 grunnskolene i Norge (Udir 2015), og elvenes lærere og foresatte, er potensielle brukere av «Salaby – allemannsretten»

2. Bakgrunn for «Salaby – allemannsretten»

Friluftslivets år 2015 (FÅ15) er en del av en nasjonal strategi for å bidra til et aktivt friluftsliv. Friluftslivets år har tidligere blitt arrangert i 1993 og i 2005. Norsk Friluftsliv har ansvar for planlegging, daglig ledelse og gjennomføring av Friluftslivets år 2015.

En har som målsetting at FÅ15 skal gi varige resultater i form av økt deltakelse i friluftsliv i alle deler av befolkningen, og være med på å gi friluftsliv økt oppmerksomhet. Året skal gi økt bevissthet om friluftslivets positive effekter knyttet til folkehelse. Året skal videre øke bevisstheten om allemannsretten og de svært gode mulighetene som alle i Norge har til å utøve friluftsliv. Prioriterte målgrupper er barn, unge og barnefamilier. Samtidig er det et mål å nå hele befolkningen.

På hjemmesiden for FÅ15 står <http://www.friluftslivetsar.no/fa15/>

«Fundamentet i prosjektet er lokal aktivitet i regi av ulike organisasjoner, lag og foreninger. I tillegg vil det være en rekke nasjonale arrangementer og prosjekter. I 2015 er nærmiljøet et viktig satsningsområde. Friluftslivet skal være enkelt og tilgjengelig, og våre aktiviteter vil gjenspeile dette. Vi vil spesielt promotere «helårsfriluftslivet», fritidsfiske og kulturminner vil også gis ekstra oppmerksomhet.

Økt synliggjøring av friluftslivet er et viktig mål for året. Gjennom våre egne nettsider og sosiale medier ønsker vi å markedsføre alle de gode aktivitetene dere arrangerer. På denne måten samler vi alt på et sted som gjør det enklere for nye og gamle brukere av friluftslivet å finne fram.»

Friluftslivets år 2015 har utviklet en meget god hjemmeside, med mye godt fagstoff og profesjonell utforming. (<http://www.friluftslivetsar.no>) Hjemmesiden er velorganisert, med mapper for aktiviteter, inspirasjon og verktøy. I mappen for aktiviteter er det fem undermapper for ”allemannsretten”, ”barn og unge”, ”din sti”, ”nå er det din tur” og ”24 timer i friluft”. I begge de to første undermappene (”allemannsretten” og ”barn og unge”) er det koblinger til «Salaby – allemannsretten».

I samarbeid med Gyldendal har FÅ15 utviklet undervisningsopplegget «Salaby – allemannsretten». Dette er et tverrfaglig opplegg fra 1. til 10. trinn, med filmer, musikk og spill, lesetekster, tips til uteaktiviteter og tester.

På hjemmesiden står <http://www.friluftslivetsar.no/friluftslivets-ar-i-salaby/>:

«Hva kan du som lærer gjøre for å få barna ut i nærmiljøet? Her kan barna lære om rettigheter og plikter i naturen, og lærerne kan få praktiske tips til aktiviteter de kan gjøre sammen med barna. Møt Villmarksjenta og hør henne fortelle om turene sine. Helge Jordal synger «Jeg gikk en tur på stien». Se filmserien «Veddemålet», om når pappa tror han er bedre enn barna til å klare seg ute. Alt dette og mye mer å glede seg til!

Sidene er lagt opp til å kunne brukes tverrfaglig i fagene norsk, kroppsøving, mat og helse, musikk, naturfag og matematikk. Det vil foreligge lærerveiledning og kompetansemålsoversikt til innholdet.»

Det er grunn til å tro at FÅ15 sitt samarbeid med Gyldendal om «Salaby – allemannsretten» er etablert for å kunne få bedre innpass i skolen, og derigjennom lettere nå målgruppen barn og ungdom.

Salaby er et lisens- og nettbasert undervisningsopplegg for bruk i barnehage og i grunnskolen (1. – 7 klasse). På hjemmesiden til Salaby opplyses det om at de har 200 000 abonnenter. Dette betyr at nesten 50 % av norske elever i 1. – 7. klasse har tilgang til Salaby. Denne høye markedsandelen gir et stort potensiale for å nå mange brukere.

«Salaby – allemannsretten» skiller seg fra Salaby på tre områder:

- 1) «Salaby – allemannsretten» er gratis
- 2) «Salaby – allemannsretten» har elever i ungdomsskolen som målgruppe
- 3) «Salaby – allemannsretten» har ikke et særskilt opplegg for barnehage

Når «Salaby – allemannsretten» skiller seg fra Salaby på disse tre viktige områdene, er det viktig at denne ulikheten tydeliggjøres overfor potensielle brukere. Dette gjelder særlig at tilbudet er gratis, og tilrettelagt for elever i ungdomsskolen.

3. Evaluering av nettbaserte undervisningsopplegg

Det er mange gode grunner til å satse på nettbaserte undervisningsopplegg. På en kostnadseffektiv måte kan en nå store grupper på kort tid. Samtidig viser studier at nettbaserte undervisningsopplegg ikke automatisk blir brukt i skolen, og at de ikke nødvendigvis er en egnet læringsplattform. Mork (2011) poengterer betydningen av lærernes rolle i nettbaserte undervisningsopplegg. Tømte og Sjaastad (2015) har evaluert den virtuelle matematikkskolen for ungdomstrinnet. De peker på mange barrierer fra gode intensjoner til aktiv bruk av undervisningsopplegg. En viktig faktor er tilretteleggingen for lærernes bruk av de nettbaserte undervisningsoppleggene

Nettbaserte undervisningsopplegg står overfor fire viktige utfordringer:

1. Synlighet: Tilbudet av nettbasert informasjon og underholdning er enorm, og stadig økende. Det vil være utfordrende å bli synlig i dette mangfoldet av tilbud.

2. Relevans og kvalitet: Det nettbaserte undervisningsopplegget må være relevant for brukerne. Om opplegget ikke oppleves som relevant og ikke inneholder de kvaliteter brukerne forventer, vil ikke opplegget bli benyttet. Kvalitetsbegrepet kan knyttes både til faglig innhold, pedagogisk kvalitet og oppleggets designmessige uttrykk.

3. Elev- eller lærerfokus: Evalueringer av nettbaserte undervisningsopplegg peker på betydningen av å ha en klar målgruppe. Det er store utfordringer med å utvikle et opplegg som er egnet for både for lærere og for elever i ulike aldergrupper, og med ulike erfaringer. I studier av nettbaserte undervisningsopplegg pekes det på behovet for å skille mellom et opplegg med lærerfokus, og opplegg med elevfokus. Selv om et opplegg er godt laget for elever, vil lærere ha behov for beskrivelser av hvordan de kan benytte seg av opplegget i undervisningen. (Jensen 2011, Tømte og Sjaastad 2015).

4. Forankring: Skal en få gjennomslag for bruk av et nettbasert undervisningsopplegg, må dette forankres. Vi kan skille mellom lærplanforankring og en organisatorisk forankring. Den organisatoriske forankring kan være på nasjonalt nivå, knyttet til skoleeier, den enkelte skole eller den enkelte lærer. I denne evalueringen vil det fokuseres på forankring i den enkelte skole, og hos den enkelte lærer.

4. Metode

Evalueringen «Salaby – allemannsretten» er tredelt; 1) Beskrivelse av markedsføring, 2) Bruksanalyse av «Salaby – allemannsretten» fra 9. september 2015 til 16. februar 2016, 3) Intervju av skoleledere og lærere om bruk av undervisningsopplegget.

Det har i prosjektet ikke vært økonomiske rammer for å evaluere elevenes bruk av undervisningsopplegget og hva elevene har lært av undervisningsopplegget.

Markedsføring

“Friluftslivets år 2015” har høsten 2015 gjennomført flere markedsføringstiltak knyttet til «Salaby – allemannsretten». Disse markedsføringstiltakene vil evaluert i lys av brukstallene på undervisningsopplegget.

Bruksanalyse

Bruken av «Salaby – allemannsretten» er analysert ved hjelp av tall fra Google analytics. Dette gir informasjon om når undervisningsopplegget ble besøkt, hvor lenge besøket varte og hvor mange sider som ble besøkt. Analyseprogrammet skiller på nye brukere, og brukere som besøker “Salaby – allemannsretten” på nytt. En får også informasjon om brukeren har benyttet mobil, nettbrett eller datamaskin. En kan også få data om hvilket land og hvilket fylke brukeren er fra. Brukerne er i denne sammenheng datamaskiner, nettbrett eller mobiler. Analysene gir ikke et presist bilde av brukerne som personer. En bruker kan således være flere personer, og analysene gir ikke innsikt i egenskaper ved personene, f.eks alder og kjønn.

Intervju av skoleledere og lærere

Det ble tilfeldig plukket ut syv skoler som har Salaby-lisens. Fra disse skolene ble tre skoleledere, og fem lærere intervjuet. Fire av intervjuene ble gjennomført som telefonintervju, og tre ble gjennomført som tradisjonelle intervju.

Alle lærerne hadde erfaring med bruk av Salaby, men kun en lærer hadde benyttet «Salaby – allemannsretten» i egen undervisning. To lærere sa seg villig til å se nærmere på undervisningsopplegget og vurdere opplegget med tanke på bruk i egen undervisning. Deres vurderinger blir tatt med i denne analysen.

5. Bruk av «Salaby – allemannretten»

Bruken av dette nettbaserte undervisningsopplegget blir vurdert dels gjennom en bruksanalyse av nettportalen, og dels gjennom skolelederes og læreres erfaringer med undervisningsopplegget.

5.1 Markedsføring

Norsk friluftsliv har høsten 2015 gjennomført flere markedsføringstiltak knyttet til «Salaby - allemannsretten ». Dette er:

- 18.august: Facebooksiden til Gyldendal «Salaby fra Gyldendal undervisning»
- 27.august: Informert om SFÅ15 i nyhetsbrev
- 15.-21.september: To annonser på facebook rettet mot lærere, 4214 unike brukere/125 klikk på nettside
- 16.september: Stand på konferanse for mottakere av «Den naturlige skolesekken». Deltakere var 300 rektorer og lærer fra hele landet i fagene kroppsøving og naturfag.
- 18.september: Annonse i bladet Utdanning. Opplag på 150.000 med 218.000 lesere i rett i målgruppen skoleledere, lærere, styrere i barnehage, rådgivere etc
- 25.september: Facebook siden til Gyldendal «Salaby fra Gyldendal undervisning»
- 6.oktober – 10.oktober: En annonse på facebook mot lærere, foreldre og følgere av Friluftslivets år på facebook, 70.524 unike brukere/til 1.018 klikk på nettside.
- 13.oktober: Gyldendal presenterte opplegget ved en konferanse i Drammen
- 2.desember: Erfaringskonferansen for Friluftslivets år

De to første markedsføringstiltakene er gjennomført før bruksanalysen startet. Det har vært flere tiltak i perioden 15. – 25. september, annonse på facebook 6. – 10. oktober, samt to konferanser 13. oktober og 2. desember.

Markedsføringstiltakene vil bli drøftet i lys av ukevariasjoner i bruksmønsteret.

5.2 Bruksanalyse av nettportalen

Fra 9. september 2015 til 16. februar 2016 er det til sammen er 9376 brukere av «Salaby – allemannsretten». En bruker er i denne sammenheng en datamaskin, nettbrett eller mobiltelefon. Det betyr at flere personer kan være en bruker, ved at de arbeider sammen, eller etter hverandre på samme maskin. Dette er særlig aktuelt i skolesammenheng.

Brukerne har til sammen omtrent 22000 økter, hvorav 36 % er nye økter. Den gjennomsnittlige økta var på 7,2 sider og varte i 6 minutter og 45 sekunder. Totalt er det 158 457 sidehenvisninger og 2500 brukstimer.

Det hadde vært ønskelig å analysere bruken “Salaby – allemannsretten” i forhold til andre tilsvarende undervisningsopplegg. Vi har ikke tilgang til brukstallene for andre deler av Salaby. I Google analytics presenteres referansetall, som tyder på at brukerne av «Salaby – allemannsretten» i større grad har flere og lengre økter på nettsiden, har flere sider ved hver økt og at de i større grad besøker nettstedet flere ganger. Mork (2011) beskriver gjennomsnittlig øktvarighet på mindre enn 3 minutter i et nettbasert undervisningsopplegg i naturfag.

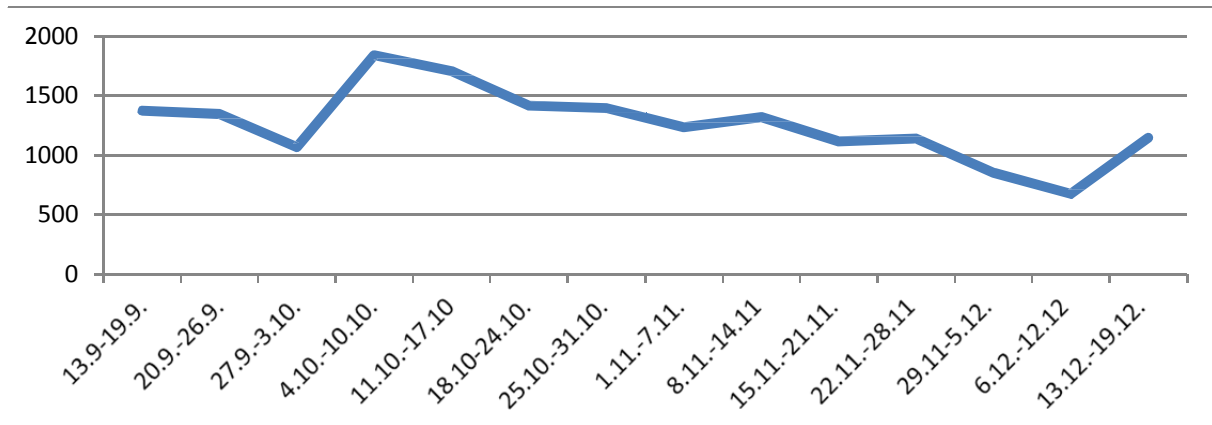
Det er 98 % av øktene som er gjennomført av brukere i Norge. Korrigert for folketall, blir «Salaby – allemannsretten» brukt omtrent likt i alle fylker.

Undervisningsopplegget blir også besøkt av brukere i 60 andre land. Det er få brukere i hvert enkelt land, men i rundt halvparten av disse landene har brukerne så lange økter at det er rimelig å definere dette som seriøs bruk. Det er grunn til å anta at «de utenlandske brukerne» er norske elever med kortere eller lengre opphold i andre land. Vi ser blant annet at enkelte typiske feriesteder er representert.

Brukerne benytter ulike plattformer. Det er 10700 økter som er gjennomført ved bruk av datamaskin, 9697 økter ved bruk av nettbrett, og 1631 har benyttet mobil. Øktene ved bruk av datamaskin var lengst (8 min, 23 sek) og det var besøkte sider (8,4 sider). Ved bruk av brett er øktene omtrent 3 minutter kortere, og to færre sider er besøkt, sammenlignet med datamaskin. Den gjennomsnittlige økten er kortest ved bruk av mobil. På mobil er den gjennomsnittlige økta på drøye 3 ½ minutter, og 5 sider er besøkt.

Ukevariasjoner

Bruken av «Salaby – allemannsretten» har vært relativt stabil gjennom høsten 2015. Dette kommer fram i figuren nedenfor.



Figur 1: Antall økter, «Salaby – allemannsretten». pr. uke.

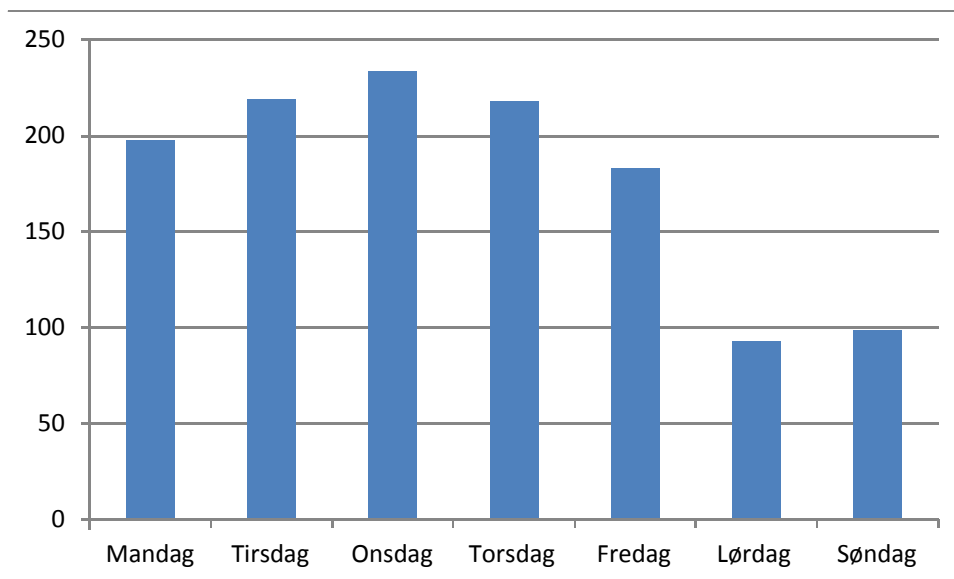
Figur viser at antall økter har vært rimelig jevnt gjennom hele høsten. I største deler av semesteret har det vært i underkant av 1500 økter pr. uke. I månedsskifte september/oktober var det en liten nedgang, med en tilsvarende økning i midten av oktober. I siste halvdel av november, og i desember, har det vært en liten nedgang i bruken.

Det er vanskelig å vurdere i hvilken grad markedsføringen har påvirket bruken av «Salaby – allemannsretten». Den relativt stabile bruken av opplegget gjennom hele høsten, tyder på at markedsføringstiltakene ikke har hatt en kortsiktig virkning. Markedsføringstiltakene i september sammenfaller med fallende besøkstall. I begynnelsen av oktober var det sterk økning i bruken. Denne økningen startet 6.10 og flatet ut 13.10. Dette sammenfaller med annonsen på facebook (6.10 – 10.10). På dette grunnlaget kan en argumentere for at annonsen på facebook hadde en kortidseffekt. I hvilken grad markedsføringstiltakene har en langtidseffekt er vanskelig å vurdere med utgangspunkt i besøkstallene.

Selv om friluftsåret 2015 er avsluttet, brukes «Salaby – allemannsretten» fortsatt. I januar og februar 2016 har det vært rundt 600 økter pr. uke. Dette er lavere enn gjennomsnittet for høsten 2015, men på tilsvarende nivå som i uken 6. – 12. Bruksmønsteret med tanke på besøkstid og antall sidehenvisninger tilsvarende tallene for høsten 2015. Det betyr at «Salaby – allemannsretten» brukes på samme måte i 2016 som den ble brukt høsten 2015, men i litt mindre omfang.

Bruksmønster ulike dager

Undervisningsopplegget «Salaby – allemannsretten» blir klart mest benyttet på hverdager, med drøye 200 økter pr. dag. I helgene er antall økter mer enn halvert til i underkant av 100 pr. dag. I de mest aktive dagene, 6.10 – 13.10, var det rundt 400 økter pr. dag (med unntak av lørdag og søndag). Nedenfor presenteres antall økter pr. dag, i perioden 9. september til 22. desember, 2015.



Figur 2: «Salaby – allemannsretten», antall økter pr. dag, (9.9. – 22.12.2015)

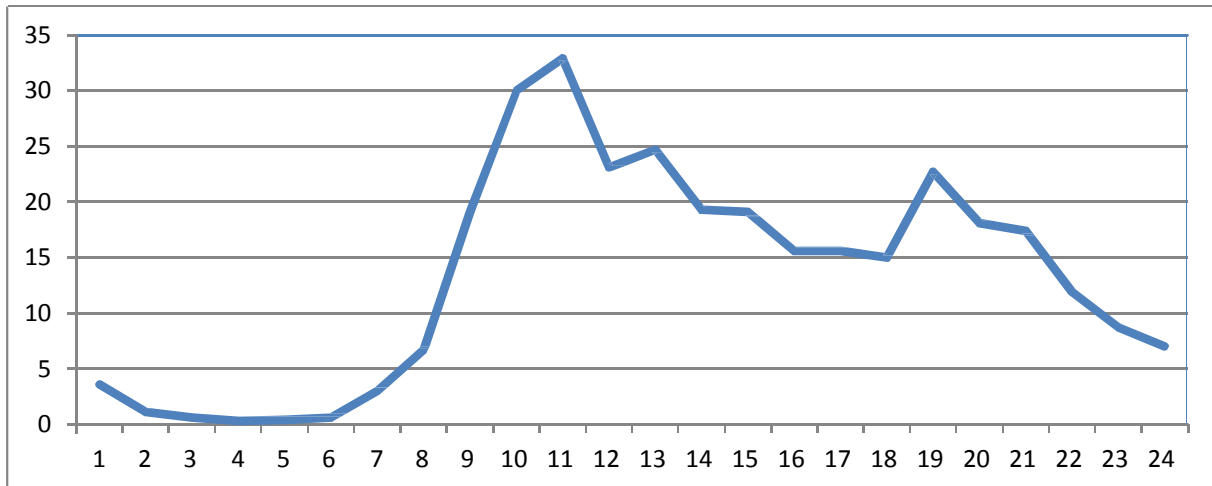
Når undervisningsopplegget brukes mest på hverdager, kan dette indikere at bruken er skolerelatert. Denne tolkningen styrkes når en ser på hvordan bruksmønsteret endret seg i løpet av døgnet.

I den perioden i oktober (6. – 13.10.) hvor besøket var høyest, er det bruken på ukedagene som øker. Bruksmønsteret lørdag 10.10 og søndag 11.10 er identisk med andre helger. Dette forsterker inntrykket av at annonsen på facebook i perioden 6.10 – 10.10, først og fremst har påvirket lærere i skolen.

De kvalitative intervjuene tyder på at de lærere som har fått kjennskap til «Salaby – allemannsretten». 2015 velger å benytte opplegget flere ganger. Bruksmønsteret i 2016 følger samme mønsteret som høsten 2015. Det er flest besøk på hverdager, selv om det er mange besøk på lørdager og søndager også.

Timesvariasjoner

«Salaby – allemannsretten». blir hyppigst besøkt i skoletiden, med ekstra høy aktivitet på formiddagen. I figuren nedenfor presenteres gjennomsnittlig timevariasjoner gjennom hele evalueringsperioden.



Figur 3: «Salaby – allemannsretten», gjennomsnittlig antall økter pr. time. (9.9. – 22.12.2015)

På formiddagen er aktiviteten høyest. Fra til 12 -tiden og fram til sekstiden er aktiviteten svakt dalende, for så å ha en liten økning på slutten av ettermiddagen. Dette bruksmønsteret harmonerer med skolerelatert aktivitet, på skolen og som etterarbeid(lekser). De dagene med høyst aktivitet, er aktiviteten mer enn dobbelt så høy på formiddagen (ca. 80 økter pr. time), mens aktiviteten ellers i døgnet er relativt lik gjennomsnittstallene.

De høye brukstallene på formiddagen forsterker forståelsen av «Salaby – allemannsretten» som et vellykket program i skoletiden. Det er også grunn til å anta at antall økter og brukere i skoletiden, sannsynligvis involverer flere personer enn utenom skoletiden. Dette kan være klasseromsundervisning, stasjonsundervisning eller gruppeundervisning og gruppeoppgaver.

Når aktiviteten er høyest på formiddagen, kan dette delvis forklares med at noen lærere velger å bruke Salaby til introduksjon av fagstoff, som elevene skal arbeide med senere på dagen. «Salaby – allemannsretten» er egnet som en forberedelse til påfølgende praktiske oppgaver i naturen. Dette vil innebære at bruken «Salaby – allemannsretten», gir «læringsutbytte» utover den tiden elevene sitter ved datamaskinen eller ved nettbrettet.

5.3. Brukerstemmer

Det er intervjuet tre skoleledere og fem lærere. Alle hadde kjennskap til Salaby, og alle lærerne hadde benyttet Salaby i undervisningen. Ingen av skolelederne og fire av lærerne hadde ikke hørt om «Salaby – allemannsretten». En lærer hadde benyttet «Salaby – allemannsretten» i undervisningen. To lærere vurderte «Salaby – allemannsretten» i etterkant av intervjuet, og ga tilbakemeldinger om sine vurderinger av undervisningsopplegget.

Læreren som hadde benyttet «Salaby – allemannsretten» i undervisningen, og de to lærerne som vurderte opplegget i etterkant, er enige om at opplegget er en velegnet læringsportal for elevene. De mener «Salaby – allemannsretten» er relevant i forhold til læringsplan, at opplegget holder et godt faglig nivå, samt at opplegget er innbydende og lett å finne fram i for elevene. Den læreren som hadde benyttet undervisningsopplegget forteller om at elevene tilegnet seg kunnskap (baser på test) og at kunnskapen kom til uttrykk i praktisk friluftsliv (i skolesammenheng).

De tre lærerne som hadde benyttet, eller vurdert «Salaby – allemannsretten», ønsket noe bedre lærerveiledning. Undervisningsopplegget oppleves som best egnet for elevenes selvstendige bruk – til å søke informasjon og løse oppgaver.

Informantene poengterer at «Salaby – allemannsretten» var litt krevende å finne. Når de gikk inn på Salaby, kom ikke «Salaby – allemannsretten» fram i ”hovedmenyen”. Den kommer heller ikke fram under kategorier som kroppsøving, naturfag, samfunnsfag eller mat og helse. Når en var inne på hjemmesiden ”Friluftslivetsår – 2015” var «Salaby – allemannsretten» mer synlig. Informantene mente at en var avhengig av bevisst å søke etter allemannsretten for å finne undervisningsopplegget.

Informantene var forundret over at de fant et tilbud for ungdomsskoleelever på Salaby.

Informantenes opplevelser med “Salaby – allemannsretten” oppsummert:

- 1) Opplegget er lite synlig - særlig for lærere og elever i ungdomsskolen.
- 2) Lærerveiledningen bør forbedres.
- 3) Opplegget er egnet for elevene (relevant og høy kvalitet)

6. Drøfting

«Salaby – allemannsretten». blir benyttet rimelig jevnt i alle landets fylker. Det er også interessant å merke seg at selv om 98 % av øktene er gjennomført i Norge, så er «Salaby – allemannsretten» besøkt av brukere i 60 land. Det er få brukere i hvert enkelt land, men i rundt halvparten av disse landene har brukerne så lange økter at det er rimelig å definere dette som seriøs bruk.

Om en tar utgangspunkt i potensielle brukere av «Salaby – allemannsretten» (mer enn 620 000 grunnskoleelever), er ikke rundt 10 000 brukere og drøye 20 000 økter imponerende. Selv om en tar høyde for at noen brukere kan være flere personer, har ikke «Salaby – allemannsretten» nådd mer enn 2 – 3 % av potensielle brukere. Det er vanskelig å vurdere om 10 – 20 000 brukere er et høyt eller lavt tall. Det må vurderes i forhold til forventninger og målsettinger.

Forklaringene på brukstallene finner vi ikke i selve undervisningsopplegget. I et mangfold av ulike undervisningsopplegg og informasjonskanaler på nettet, er det krevende for «Salaby – allemannsretten» å bli synlig for alle brukerne. Det er vanskelig å vurdere hva en kunne forvente av synlighet, og hvilke ressurser økt synlighet ville krevd. Det har imidlertid kommet fram at en kunne gjort «Salaby – allemannsretten» noe mer synlig på Salaby, og en kunne gjort noe mer med markedsføringen av «Salaby – allemannsretten», overfor elever, lærere og skoleledere i ungdomsskolen.

«Salaby – allemannsretten» er svakt forankret i skolen. Den svake forankringen skyldes delvis at undervisningsopplegget er utviklet innenfor rammene av Friluftslivets år 2015. Dette er et tidsavgrenset tiltak, som er organisert utenfor skolesystemet. Undervisningsplaner og undervisningsopplegg utvikles over lang tid. Selv om det nettbaserte undervisningsopplegget er av høy kvalitet, og ønsket brukt i skolen, kan det være vanskelig å endre undervisningsplanene i skolen på kort tid. Praktisk opplegg i skolene er avhengig av lærere i flere fag, tilgang på undervisningsrom og andre praktiske forhold. Selv om «Salaby – allemannsretten» er initiert og utviklet utenfor det organiserte skolesystemet, kan en styrket forankringen av opplegget i skolen. Dette kan en oppnå ved å invitere skoleeiere, skoleledere og lærere i videreutviklingen av undervisningsopplegget. En eventuell viderutvikling bør i henhold til lærernes synspunkter være knyttet til hvordan lærer kan benytte opplegget I undervisningssammenheng – gode lærerveiledninger.

«Salaby – allemannsretten» blir vurdert meget positivt når det gjelder relevans og kvalitet. Dette kommer tydelig fram i intervjuene, og i den kvantitative bruksanalysen. Øktenes varighet og antall brukere som bruker opplegget flere ganger, tyder på at opplegget oppleves meget positivt av brukerne. Intervjuene av lærerne, tyder på at «Salaby – allemannsretten» er et meget godt hjelpemiddel for elevenes selvstendige arbeid; individuelt, i par, eller i mindre grupper. Det er grunn til å anta at lærernes bruk av «Salaby – allemannsretten», varierer, blant annet i forhold til elevenes alder. Dette har vi ikke hatt mulighet til å se nærmere på i denne evalueringen.

«Salaby – allemannsretten» er meget godt tilrettelagt for elevenes bruk, med et tydelig elevfokus. Det er mye som tyder på at det ville være gunstig å tilrettelegge bedre for lærernes bruk av undervisningsopplegget. Dette kan blant annet gjøres gjennom videreutvikling av lærerveiledningene.

Denne evalueringen konkluderer med at «Salaby – allemannsretten» er et godt tilrettelagt undervisningsopplegg for elever. Det er relevant for elevene og den tekniske kvaliteten er god. Den tiden brukerne er inne på siden, antall sider de besøker, og alle brukerne som besøker opplegget flere ganger tyder på «Salaby – allemannsretten» er et godt tilrettelagt undervisningstilbud. Tilbakemeldinger fra elever til lærer, støtter forståelsen av «Salaby – allemannsretten» som et godt tilrettelagt undervisningstilbud for elever. Undervisningsopplegget er ikke like vellykket når det gjelder synlighet, tilrettelegging for lærere og forankring i skolene.

«Salaby – allemannsretten» vurderes som et meget relevant og godt undervisningsopplegg for elever. Det er derfor viktig at opplegget benyttes videre. I tiden framover er det viktig å gjøre «Salaby – allemannsretten» mer synlig. Dette gjelder overfor skoleeiere, skoleledere, lærere, elever og elevenes foresatte. Det er viktig å informere om at opplegget kan benyttes gratis, og at det også er tilrettelagt for elever ungdomsskolen.

«Salaby – allemannsretten» kan med fordele forankres bedre i skolen. Dette kan blant annet gjøres ved at skoleeiere, skoleledere og lærere inviteres i utvikling av veiledninger for lærere. Friluftsliv har en sentral plan i læreplanene for den norske grunnskolen. Det er således viktig at alle skoler og lærer får informasjon om «Salaby – allemannsretten». På grunn av friluftslivets plan i nasjonale læreplaner, er det meget sannsynlig at «Salaby – allemannsretten» vil bli benyttet skolens undervisning i friluftsliv.

Referanser

Mork, S.M. (2011): *Internett i naturfagsundervisningen*. MONA 2011-2., s. 79 – 85

Tømte, C.; Sjaastad, J. (2015): *Evaluering av Den virtuelle matematikskolen for ungdomstrinnet: Nettbasert læring i grunnleggende ungdomsskolematematikk*. Rapport 20/2015; NIFU.

Internettreferanser:

<http://www.udir.no/Tilstand/Analyser-og-statistikk/Grunnskolen/GSI-tall/Analyse-av-GSI-tall/>

<http://www.friluftslivetsar.no/fa15/>

<http://www.friluftslivetsar.no/allemannsretten/>

<http://www.friluftslivetsar.no/friluftslivets-ar-i-salaby/>

<http://www.salaby.no/friluftslivets-ar>

Intervjuguide – Salaby Friluftslivets år 2015 - lærerversjon

1. Hvilke(t) klassetrinn underviser du?___

2. Har du hørt om Salaby - digital læringsportal Ja Nei (hvis nei, ingen flere spørsmål)

3. Har du benyttet Salaby i undervisningen?

Ja; hvordan er erfaringene:_____

Nei; hvorfor ikke:_____

4. Har du hørt om Salaby – friluftlivets år? Ja Nei (hvis nei, ingen flere spørsmål)

5. Hvordan fikk du høre om Salaby – friluftlivets år?

6. Har du vært inne den digitale læringsportalen og sett på Salaby – Friluftlivets år 2015?

Ja Nei (hvis nei, ingen flere spørsmål)

7. Har du benyttet Salaby – Friluftlivets år 2015 i undervisningen?

Nei; hvorfor ikke:_____ (Ingen flere spørsmål)

Ja; 1 gang Ja, 2 – 4 ganger Ja, 5 eller flere ganger

8. I hvilke(t) fag har du benyttet Salaby – friluftslivets år?:_____

9. Hvor fornøyd er du med Salaby – friluftslivets år?

Svært misfornøyd Misfornøyd Passe fornøyd Fornøyd Svært fornøyd

10. Har du inntrykk av hvordan elevene opplever Salaby – friluftslivets år 2015

Nei (Ingen flere spørsmål)

Elevene liker ikke SFÅ-2015 Noen elever liker SFÅ-2015

De fleste elevene liker SFÅ-2015 SFÅ-2015 blir usedvanlig godt likt av elevene

Utdyp:_____

11. Vurder læringseffekten av Salaby – friluftslivets år (S-F-Å)

Ingen elever har lært noe Noen elever har lært litt

De fleste elever har lært litt Noen elever har lært mye

De fleste/alle elever har lært mye

Utdyp:_____



ISBN 978-82-7570-456-4 (trykk)
ISBN 978-82-7570-457-1 (web)

Dragvoll allé 38 B
7491 Trondheim
Norge

Tel: 73 59 63 00
Web: www.samforsk.no

 NTNU
Samfunnsforskning